احمد هادی مقصودی.

روزه طوتمق، هر یلده
ی کشی عمرنده بر مرتبه
للابدر.

عبادات اسلامیه

ی عملر؟ فرض عملر نیلر کیبدر؟

ایلی بولور، قیلماغان
اغان کشی ایمانسز

اسملی کتابنك برنچی جزئی

عقائد

ابتدائی مکتبلرك ایکنجی صنف شاگردلری اوچون

۱۳۲۳
۱۹۰۵

اوچنجی باصماسی.

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ. 23 Февраля 1905 года.

КАЗАНЬ.
городской пассажъ.
Лито-Типографія И. Н. Харитонова.
1905.

بسم الله الرحمن الرحيم

اسلام

۱. الله تعالی‌دن کیلگان حق دینگه اشانوب شول دی
بویورلغان عملرنی قیلو دیمکدر. الله تعالی‌دن محمد علیه السلا
کیلگان دین (اسلام دینی) دییوب آتالادر. الله تعالی محمد علیه السلا
اول دیننی بنده‌لرنی یاخشیلقغه اوییره‌تمك اوچون ییبه‌رمشدر. اسلا
دینی بیك حق وطوغری دیندر. آنك حکملری بوینچه عمل قیلغا
کشی دنیاده‌ده، آخرتده‌ده، دائم راحتلکده وایزگی دولتده بولور. اسلا
دینینك حقلغینه اشانغان کشی (مؤمن ومسلمان) دییوب آتالور. بزنك
دینمز وشریعتمز اسلام دینیدر. بزلر الحمد لله هر قایومز مؤمن ومسلمانلرم

امتحان سوءاللری: مبتدیلرك بیلمکلری هر درسده اوشبونك کبی امتحان سوءاللر
کتابدن آکلادقلرنجه اوز کوکلرندن جواب ویرمکلرندن عبارتدر. امتحان سوءاللرینه گوزل
جواب ویره‌مزلرسه، ایکنچی درسی ویرمه‌لی. سوءاللره جواب ویرمك ایچون کتابده اولان عباره‌
حفظ ایتمك لازم دگلدر. درسلرندن آکلادقلرنجه کندی عباره‌لریله جواب ویره‌لری دها اولادر

اسلام نه‌دیمکدر؟ الله تعالی‌دن محمد علیه‌السلام‌گه کیلگان‌دین نه‌دییوب آتالور؟ الله تعالی اسلام دینینی محمد علیه‌السلام
نه‌ایچون ییبه‌رمشدر؟ اسلام دینی حق دینمیدر؟ اسلام دینینك حکملری بوینچه عمل‌قیلغان کشی دنیاده وآخرتده نیچ
بولور؟ اسلام دینیتك حقلغینه اشانغان کشی نیچك دییوب آتالور؟ بزنك دینمز قایو دیندر؟ بزلر دینمزچه کملرم

عمل

اسلام‌دینی بوینچه بنده‌لرنك عمللری سیگز تورلیگه بولنمشدر:
فرض، واجب، سنّت، مستحب، مباح، حرام، مکروه، مستکره
۱) فرض: شول عملدرکه، آنی قیلغان کشی ثوابلی بولور، قیلماغان
کشی گناهلی بولور، آنك فرضلغینه اشانماغان کشی ایمانسز بولور
فرض عمللر: اسلام دینینك حقلغینه اشانمق، هرکون بش وقه

بسم الله الرحمن الرحيم

اسلام

۱. الله تعالی‌دن کیلگان حق دینگه اشانوب شول دی
بویورلغان عملرنی قیلو دیمکدر. الله تعالی‌دن محمد علیه السلا
کیلگان دین (اسلام دینی) دییوب آتالادر. الله تعالی محمد علیه السلا
اول دیننی بنده‌لرنی یاخشیلقغه اوییره‌تمك اوچون ییبه‌رمشدر. اسلا
دینی بیك حق وطوغری دیندر. آنك حکملری بوینچه عمل قیلغا
کشی دنیاده‌ده، آخرتده‌ده، دائم راحتلکده وایزگی دولتده بولور. اسلا
دینینك حقلغینه اشانغان کشی (مؤمن ومسلمان) دییوب آتالور. بزنك
دینمز وشریعتمز اسلام دینیدر. بزلر الحمد لله هر قایومز مؤمن ومسلمانلرم

امتحان سوءاللری: مبتدیلرك بیلمکلری هر درسده اوشبونك کبی امتحان سوءاللر
کتابدن آکلادقلرنجه اوز کوکلرندن جواب ویرمکلرندن عبارتدر. امتحان سوءاللرینه گوزل
جواب ویره‌مزلرسه، ایکنچی درسی ویرمه‌لی. سوءللره جواب ویرمك ایچون کتابده اولان عباره
حفظ ایتمك لازم دگلدر. درسلرندن آکلادقلرنجه کندی عباره‌لریله جواب ویرمه‌لری دها اولادر
اسلام نه‌دیمکدر؟ الله تعالی‌دن محمد علیه‌السلام‌گه کیلگان‌دین نه‌دییوب آتالور؟ الله تعالی اسلام دینینی محمد علیه‌السلام
نه‌ایچون ییبه‌رمشدر؟ اسلام دینی حق دینمیدر؟ اسلام دینینك حکملری بوینچه عمل قیلغان کشی دنیاده وآخرتده نیچ
بولور؟ اسلام دینینك حقلغینه اشانغان کشی نیچك دییوب آتالور؟ بزنك دینمز قایو دیندر؟ بزلر دینمزچه کملرم

عمل

اسلام‌دینی بوینچه بنده‌لرنك عمللری سیگز تورلیگه بولنمشدر:
فرض، واجب، سنت، مستحب، مباح، حرام، مکروه، مستکره
۱) فرض: شول عملدرکه، آنی قیلغان کشی ثوابلی بولور، قیلماغان
کشی گناهلی بولور، آنك فرضلغینه اشانماغان کشی ایمانسز بولور
فرض عمللر: اسلام دینینك حقلغینه اشانمق، هرکون بش وقا

نماز اوقۇمق، رمضان آینده هر کۇن روزه طۇتمق، هر یلده مالنڭ زکاتینی بیرمك، دَوْلَتی ییته‌رلك کشی عمرنده بر مَرْتَبه مَکَّهٔ مُکَرَّمه‌گه بارۇب (حَجْ) قیلمق کبیدر.

اسلام‌دینی بوینچه بنده‌لرنك عمللری نیچه تورلیدر؟ نیلردر؟ فرض نیندی عملدر؟ فرض عمللر نیلر کبیدر؟

---

۲) واجبْ: شول عملدرکه، آنی قیلغان کشی ثوابلی بولۇر، قیلماغان کشی گناهلی بولۇر، آنڭ واجبلگینه اشانماغان کشی ایمانسز بولماس، بلکه زور گناهلی‌غنه بولۇر.

واجب عمللر: وِتْرْ نمازینی اوقۇمق، عید نمازلرینی اوقۇمق، فِطْره صَدَقه‌سی بیرمك، قُرْبان چالمق، قرآندن سجده آیتینی اوقۇغان کشی هم ایشتکان کشی سَجْدَهٔ تِلاوَتْ قیلمق کبیدر.

واجب نیندی عملدر؟ واجب عمللر نیلر کبیدر؟

---

۳) سُنَّتْ: شول عملدرکه، آنی قیلغان کشی ثوابلی بولۇر، امّا قیلماغان کشی گناهلی بولماس. شۇیله ایسه‌ده، قیامت کۇننده شلته‌گه تییشلی بولۇر. ودخی پیغمبرمز محمد علیه السلام‌نڭ شفاعتینه لایق بولماس.

سنت عمللر: یاخشی عمللرنی بسمله ایله باشلامق، قرآن اوقۇر آلدندن اعوذ ایتمك، تۇچکرگاچ (الحمد لله) دیمك، (۱) ایمانلی کشیلرگه سلام بیرمك، (۲) مِسْواك ایله آغزنی پاکله‌مك کبیدر.

سنت نیندی عملدر؟ نیلر کبیدر؟

---

۴) مُسْتَحَبْ: شول عملدرکه، آنی قیلغان کشی ثوابلی بولۇر، امّا قیلماغان کشی گناهلی‌ده بولماس، قیامت کۇننده شلته‌گه‌ده تییشلی بولماس. مستحب عمللر: نفل نمازلری اوقۇمق، نفل روزه‌لر طۇتمق، نفل صدقه‌لر بیرمك، طهارت ایله یۇرمك، بوش وقتلرده قرآن اوقۇمق کبیدر. مستحب نیندی عملدر؟ نیلر کبیدر؟

---

۵) مُباحْ: شول عملدرکه، آنی قیلغان کشی‌ده، قیلماغان کشی‌ده ثوابلی‌ده بولماس، گناهلی‌ده بولماس.

---

۱) توچکرگان کشی الحمدلله دیگاننی ایشتکان کشیگه (یرحمك‌الله) دیمك فرضدر. ۲) سلامنی قایتارمق ...

مباح عمللر: حلال نرسه‌نی طویغانچی آشامق وطویغانچی اچمك، اوطوُرمق، طوُرمق، ضَررسز سوزلرنی سوُیله‌مك کبیدر.

مباح نیندی عمللر؟ نیلر کبیدر؟

٦) (حَرامْ) شول عمللرکه، آنی قیلغان کشی زور گناهلی بولوُر، آنی حلال دیگان کشی ایمانسز بولوُر. حرام عمللر: کشی اولترمك، کشینی یا حیواننی جبرله‌مك، غیبت سوُیله‌مك، اوغریلق قیلمق، ایسرتکچ اچمك، کبیدر. حرام نیندی عمللر؟ نیلر کبیدر؟

٧) (مَکْرُوهْ) شول عمللرکه، آنی قیلغان کشی‌ده، بر آز گناهلی بولوُر. امّا آنی قیلو درست دیگان کشی ایمانسز بولماس، بلکه گناهلی‌غنه بولوُر. مکروه عمللر: اوُتوُشمیچی اوُتوُش اویوُنلر اوینامق، کوُیلی اوینلر اوینامق، اَدَبْسز جرلر جرلامق، کشی آلدنده ادبسز قیلنمق، ماقتانمق کبیدر. مکروه نیندی عمللر؟ نیلر کبیدر؟

٨) (مُسْتَکْرَهْ) شول عمللرکه، آنی قیلغان کشی گناهلی بولماسه‌ده، ادبسزلك قیلغان بولوُر، قیامت کوُننده شلته‌لی بولووی‌ده احتمالدر. مستکره عمللر: زور زور قابوُب آشامق، بازارده واورامده آشامق، آوزینی قابلامیچی ایسنه‌مك، قچقروُب کیکرمك، بارماق شارتلاتمق کبیدر. مستکره نیندی عمللر؟ نیلر کبیدر؟

بَالِغْ وَعَاقِلْ

فرض، واجب، سنت ومستحب بولغان عمللرنی قیلمق، حرام، مکروه ومستکره بولغان عمللردن طییلمق (بَالِغْ وَعَاقِلْ) بولغان کشیگه تییشلی بولوُر. (بَالِغْ) دیمك صَبیلقدن چغوب کامللککه ییتکان کشی دیمکدر. (عَاقِلْ) دیمك عقللی کشی دیمکدر. صبی بالالر بالِغْغَه حساب قیلنماسلر. دیوانه کشیلر عاقل دییوُب آتالماسلر. شونك اوُچوُن فرض، وواجب بولغان عمللرنی قیلا آلماسه‌لرده، آنلر گناهلی بولماسلر. ایر بالالر (١٢) نچی یه‌شلری طولغاندن صوك ایرلك عَلَامَتْلَری (*) ظَاهِرْ بولغاچ بَالِغْ بولوُرلر. قز بالالر

(*) ایرلك علامتی خروج منی واحتلام واحبالدر.

(۹) نچی یه‌شلری طولغاندن صوڭ قزلق علامتلری (*) ظاهر بالغاچ بالغه بولوڕلر. اگرده علامتلری ظاهر بولماسه، ایر بالالرده قز بالالرده، (۱۵) نچی یه‌شلری طولغاچ بالغغه حساب قیلنوڕلر. بالغ وعاقل بولغاندن صوڭ هر بر کشیگه عمری بوینچه شریعت بوڕوڕغان عمللرنی قیلوڕ، شریعت طیغان عمللردن طییلمق فرض وتییشلی بولوڕ.

فرض، واجب، سنت ومستحب بولغان عمللرنی قیلمق وحرام، مکروه ومستکره بولغان عمللردن طییلمق نیندی کشیگه تییشلی بولور؟ بالغ نه دیمکدر؟ عاقل نه دیمکدر؟ صبی بالالر بالغمی؟ دیوانه کشیلر عاقلمی؟ صبی ودیوانه کشی فرض وواجب بولغان عملنی قیلا آلماسه گناهلی بولورمی؟ ایر بالالر قای وقت بالغ بولورلر؟ قز بالالر قای وقت بالغه بولورلر؟ ایرلك علامتی یا قزلق علامتی ظاهر بولماسه نیچه یاشلری طولغاچ بالغ بولورلر؟ بالغ وعاقل بولغاندن صوڭ هر کشیگه عمری بوینچه نیلرنی قیلمق ونیلردن طییلمق فرض بولور؟

فرض واجب سنت

شهر

عبادات

الله تعالی بنده‌لرنی حرمتلهب آنلرغه بیك کوب نعمتلر بیرمشدر: بار بولوڕ دنیاده یوڕمکلکمز، هر براعضالرمز، آشاغان آشلرمز، اچکان صولرمز، صولاغان صولولرمز، سلامت عمر ایتمکلکمز هر قایوسی الله تعالی‌نڭ بزگه بیرگان نعمتلریدرلر. جانمز، ته‌نمز ومالمز ایله الله تعالی‌گه، نی قدر عبادت قیلسه‌قده، اوزمزگه بیرگان نعمتلرینڭ شکرانه‌سینی ادا قیلوڕ بترمك ممکن توگلدر. شویله ایسه‌ده، بالغ وعاقل بولغان هر بر مؤمن بنده‌گه فرض وواجب بولغان عمللرنڭ هر قایوسینی قیلوڕ، وحرام ومکروه بولغان عمللرنڭ هر برسندن طییلوڕ، قولندن کیلگان قدر، الله تعالی‌گه دائماً عبادت قیلمق تییشلیدر. مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه فرض بولغان عبادتلرنڭ الوغلری بیشدرکه:

۱ نچیسی (ایمان)، ۲ نچیسی (صلات)، ۳ نچیسی (صوم)، ۴ نچیسی (زکات)، ۵ نچیسی (حج) در. (ایمان) اسلام دینینڭ حقلغینه وآنده بولغان حکملرگه اشانو دیمکدر، (صلات) هرکون بیش وقت نماز اوقو دیمکدر، (صوم) رمضان آینده روزه طوتو دیمکدر، (زکات) یلده بر مرتبه مالدن فقیرلرگه تییشلی حقنی بیرو دیمکدر، (حج) دولتلی بولغان کشی عمرنده بر مرتبه (مکهٔ مکرمه)گه باروب حج عمللرینی قیلو دیمکدر

الله تعالی بنده‌لرگه نعمتلر بیرمشمی؟ نیندی نرسه‌لر الله تعالی‌نك نعمتلریدر؟ بیرگان نعمتلرینك شکرانه‌سی اوچون بنده‌لر، الله تعالی‌گه عبادت قیلمق تییشلیمیدر؟ مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه فرض بولغان عبادتلرنك الوغلری نیچه‌در نیلردر؟ ایمان نه دیمکدر؟ صلات نه دیمکدر؟ صوم نه دیمکدر؟ زکات نه دیمکدر؟ حج نه دیمکدر

(*) قزلق علامتی حیض احتلام وحبلدر.

ایمان واقرار

دین اسلامده هربربالغ وعاقل بولغان بنده‌گه فرض بولغان الوغ عبادتلرنڭ برنچیسی ایماندر. (ایمان) اشانو دیمکدر، (اقرار) اشانغانینی تل ایله ئه‌یتو دیمکدر. مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه اسلام دینینڭ حقلغینه وآنده بولغان هر بر حکملرگه اشانوب ایمان کیترمك واشانغانینی تلی ایله ئه‌یتوب اقرار قیلمق فرضدر.

ایماننی عربجه اقرار قیلمق اوچون مشهور ایمان کلمه‌لری اوشبولردر:

(کَلِمَۀِ شَهَادَتْ) اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ ✻

معناسی: کوڭلمدن گواهلق بیره‌من که، تحقیق بر الله تعالی‌دن باشقه تڭری هیچ یوقدر. وینه کوڭلمدن گواهلق بیره‌من که، تحقیق محمد علیه السلام الله تعالی‌نڭ قولی وبنده‌لرگه‌دین اویره‌تمك اوچون ییبه‌رگان ایلچیسیدر.

(کَلِمَۀِ اِیمَانْ) اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلَائِکَتِهٖ وَکُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ، وَالْقَدَرِ خَیْرِهٖ وَشَرِّهٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ ✻

معناسی: ایمان کیتردم الله تعالی‌گه، ودخی آنڭ فرشته‌لرینه، ودخی انڭ کتابلرینه، ودخی آخرت کونینه، ودخی تقدیرنڭ یاخشیسی‌ده یامانی‌ده الله تعالی‌دن بولووینه، ودخی اولگاندن صوڭ ینه ترلوگه.

ایمان نه دیمکدر؟ اقرار نه دیمکدر؟ مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه نیلرگه اشانوب ایمان کیترمك فرضدر؟ اشانغانلقنی اقرار قیلمق فرضمیدر؟ کلمهٔ شهادت نه‌در؟ معناسی نه دیمکدر؟ کلمهٔ ایمان نه‌در؟ معناسی نه دیمکدر؟

الله تعالی

الله تعالی‌نی بلمك هر بر بنده‌گه فرضدر. لٰکنْ آنڭ ذاتینی بلورگه بزنڭ عقلمزنڭ قوّتی ییتمیدر. بزلرگه آنی صفتلری ایله‌گنه بلمك ممکندر. الله تعالی‌نڭ کورکه‌م صفتلری بیك کوبدر. آنی مشهور صفتلری ایله اوشبو ره‌وشچه معرفت قیلمق ممکندر: الله‌تعالی، (موجود) در، ۲ (اَحَد) در، ۳ (حَیّ) در، ٤ (عَلیم) در، ٥ (سَمیع) در، ٦ (بَصیر) در، ۷ (مُتَکَلِّم) در، ۸ (قادِر) در، ۹ (خالِق) در، ۱۰ (مُرید) در، ۱۱ (رَزّاق) در، ۱۲ (رَبّ) در، ۱۳ (شَکُور) در، ۱٤ (قَهّار) در، ۱٥ (عَدْل) در، ۱٦ (غَفُور) در، ۱۷ (تَوّاب) در،

۱۸ (مُجیبْ) در، ۱۹ (حَکیمْ)در، ۲۰(عَظیمْ) در، ۲۱(جَمیلْ)در، ۲۲(قُدُّوسْ) در.

۱) (مَوْجُودْ) بار دیمکدر. الله تعالی باردر، بارلغی هیچ بر ذاتقه مُحْتاجْ توگلدر. اوزندن اوزی باردر. بارلغینک اوّلی‌ده آخری‌ده، یوقدر، یعنی دنیا مخلوقاتی کبی اوّلده یوق بولوب، صوکره‌دن بار بولغان توگلدر، وهم آخرده بر یوق بولاچق‌ده توگلدر. بلکه دائما بار بولاچق‌در.

۲) (اَحَدْ) بر دیمکدر. الله تعالی برگنه‌در. آنک هیچ شریکی وتیکداشی یوقدر.

۳) (حَیّ) ترك دیمکدر. الله تعالی ترکدر. لکن ترکلکی بزنک کبی تەن وجان ایله توگلدر.

۴) (عَلیمْ) بلگوچی دیمکدر. الله تعالی هر نەرسەنی بله‌در. بولغان نەرسەلرده، بولاچق نەرسەلرده، هر قایوسی الله تعالی‌گه معلومدر. هیچ الله تعالی‌گه معلوم بولماغان نەرسه یوقدر. لکن بلمکلکی بزنک کبی اوْیره‌نو ایله یا اویلاو ایله توگلدر.

۵) (سَمیعْ) ایشتکوچی دیمکدر. الله تعالی هربر طاوشلرنی ایشته‌در. لکن ایشتمکلکی بزنک کبی قوْلاق ایله توگلدر.

۶) (بصیر) کورگوچی دیمکدر. الله تعالی هرنەرسەنی کوره‌در. لکن کورمکلکی بزنک کبی کوز ایله توگلدر.

۷) (متکلم) سوْیله‌گوچی دیمکدر. الله تعالی سوْیله‌گوچیدر. قرآنده یازلمش سوزلر هر قایوسی الله تعالی‌نک سوزلریدر. لکن سوْیله‌مکلکی بزنک کبی آغز وتل ایله، طاوش وحرفلر ایله توگلدر.

۸) (قادر) کوْچی ییتکوچی دیمکدر. الله تعالی‌نک هرنەرسەگه کوْچی ییته‌در. هرنی تله‌سه، شونی بولدرمغه کوْچی ییتکوچیدر. لکن کوْچلی بولمقلغی بزنک کبی اعضالر وقوْراللر ایله توگلدر.

۹) (خالق) بولدرغوچی ویاراتقوچی دیمکدر. عالمده هر برنرسەنی بار قیلغوچی وبولدرغوچی الله تعالی‌در.

۱۰) (مرید) تله‌گوچی دیمکدر. الله تعالی هر بر قیلغان اشینی اوز اختیاری ایله تله‌ب قیلادر. هر بر اشنده قیلسه‌ده، قیلماسه‌ده، کامل اختیارلیدر.

۱۱) (رزاق) طویدرغوچی دیمکدر. هر بر کشیلرگه وحیوانلرغه رزق بیرگوچی الله تعالی‌در. چونکه بیر یوزنده بولغان هر بر جان ایه‌سی الله تعالی‌نک قدرتی ایله اوسکان رزق ونعمتلر ایله طویوب طورمقده‌درلر.

۱۲) (ربّ) تربیه قیلغوچی وخواجه بولغوچی دیمکدر. بارچه عالمگه رحمت قیلوب تربیه قیلغوچی وبوتون عالمنک خواجه‌سی الله تعالی‌در.

۱۳) (شکور) ثواب بیرگوچی دیمکدر. ایمان ایله ایزگی عمللر قیلغان کشیلرنک هر قایوسینه الله تعالی آخرتده اجر وثواب بیره‌چکدر.

۱۴) (قهار) عذاب قیلغوچی‌دیمکدر. گناه‌قیلغان کشیلرنی‌خصوصا کشیگه وحیوانغه ظلم وقهر قیلغان کشیلرنی عذاب وجزاده قیلاچقدر.

۱۵) (عدل) طوغریلق قیلغوچی دیمکدر. الله تعالی هر بر اشینی وهر بر حکمینی طوغریلق وعدللك ایله قیلغوچیدر، هیچ بر کشیگه جبر وظلم قیلمیدر. آخرتده ایزگی بنده‌لرنی جنت نعمتلری ایله حرمت قیلاچق‌در، ایمانسز وگناهلی بنده‌لرنی جهنم عذابی ایله عذاب قیلاچقدر؛ اوشبو اشلرنک هر قایوسی حقلق، طوغریلق، وعدللك ایله بولاچقدر.

۱۶) (غفور) عفو قیلغوچی دیمکدر. الله تعالی کوب کشیلرنک گناهلرینی عفو ایته‌چکدر. توبه قیلغان کشیلرنک گناهلرینی عفو ایتمك‌ده، هیچ توبه قیلماغان کشیلرنک گناهلرینی عفو ایتمك‌ده، الله‌تعالی‌نک اوز اختیارنده‌در.

۱۷) (تواب) توبه‌لرنی قبول ایتکوچی دیمکدر. الله تعالی چن اخلاصلری ایله اوکنوب، گناهلرندن توبه قیلغان کشیلرنک توبه‌لرینی قبول ایتوب، گناهلرینی عفو ایتونی وعده قیلمشدر.

۱۸) (مجیب) دعالرنی قبول ایتکوچی دیمکدر. الله تعالی اخلاص ایله صورالغان معقول دعالرنی قبول ایته‌در. اوزینک رحمتی ایله بعض بنده‌لرنک صوراغان حاجتلرینی بیره‌در.

۱۹) (حکیم) معقول قیلغوچی دیمکدر. الله تعالی هر براشینی فائده‌لی ومصلحتلی ایتوب حکمتکه‌موافق ره‌وشده‌قیلغوچیدر. آنک‌هر براشنده عجیب عجیب فائده‌لی حکمتلر باردر. لکن‌هر برسینک سرّوحکمتینه بزنک عقللرمز ایرشه آلمیدر.

۱۱) (رزاق) طویدرغوچی دیمکدر. هر بر کشیلرگه وحیوانلرغه رزق بیرگوچی الله تعالی‌در. چونکه بیر یوزنده بولغان هر بر جان ایه‌سی الله تعالی‌نک قدرتی ایله اوسکان رزق ونعمتلر ایله طویوب طورمقده‌درلر.

۱۲) (ربّ) تربیه قیلغوچی وخواجه بولغوچی دیمکدر. بارچه عالمنک رحمت قیلوب تربیه قیلغوچی وبوتون عالمنک خواجه‌سی الله تعالی‌در.

۱۳) (شکور) ثواب بیرگوچی دیمکدر. ایمان ایله ایزگی عمللر قیلغان کشیلرنک هر قایوسینه الله تعالی آخرتده اجر وثواب بیره‌چکدر.

۱۴) (قهار) عذاب قیلغوچی‌دیمکدر. گناه‌قیلغان کشیلرنی‌خصوصا کشیگه وحیوانغه ظلم وقهر قیلغان کشیلرنی عذاب وجزاده قیلاچقدر.

۱۵) (عدل) طوغریلق قیلغوچی دیمکدر. الله تعالی هر بر اشینی وهر بر حکمینی طوغریلق وعدللك ایله قیلغوچیدر، هیچ بر کشیگه جبر وظلم قیلمیدر. آخرتده ایزگی بنده‌لرنی جنت نعمتلری ایله حرمت قیلاچق‌در، ایمانسز وگناهلی بنده‌لرنی جهنم عذابی ایله عذاب قیلاچقدر؛ اوشبو اشلرنک هر قایوسی حقلق، طوغریلق، وعدللك ایله بولاچقدر.

۱۶) (غفور) عفو قیلغوچی دیمکدر. الله تعالی کوب کشیلرنک گناهلرینی عفو ایته‌چکدر. توبه قیلغان کشیلرنک گناهلرینی عفو ایتمك‌ده، هیچ توبه قیلماغان کشیلرنک گناهلرینی عفو ایتمك‌ده، الله‌تعالی‌نک اوز اختیارنده‌در.

۱۷) (تواب) توبه‌لرنی قبول ایتکوچی دیمکدر. الله تعالی چن اخلاصلری ایله اوکنوب، گناهلرندن توبه قیلغان کشیلرنک توبه‌لرینی قبول ایتوب، گناهلرینی عفو ایتونی وعده قیلمشدر.

۱۸) (مجیب) دعالرنی قبول ایتکوچی دیمکدر. الله تعالی اخلاص ایله صورالغان معقول دعالرنی قبول ایته‌در. اوزینک رحمتی ایله بعض بنده‌لرنک صوراغان حاجتلرینی بیره‌در.

۱۹) (حکیم) معقول قیلغوچی دیمکدر. الله تعالی هر براشینی فائده‌لی ومصلحتلی ایتوب حکمتکه‌موافق ره‌وشده‌قیلغوچیدر. آنک‌هر براشنده عجیب عجیب فائده‌لی حکمتلر باردر. لکن‌هر برسینک سرّو حکمتینه بزنک عقللرمز ایرشه آلمیدر.

۲۵) (عظیم) الوغ دیمکدر. الله‌تعالی بیك الوغ وبه‌له‌ند بولغوچیدر. هیچ آندن الوغ نه‌رسه یوقدر. لکن آنك الوغلغی گه‌وده الوغلغی توگل بلکه مرتبه وقوّت الوغلغیدر.

۲۱) (جمیل) گورکه‌م دیمکدر. الله تعالی بیك کامل وگورکه‌مدر. ذاتنده وصفتلرنده وهر بر اشلرنده بیك کاملك وگورکه‌ملك باردر.

۲۲) (قدوس) پاك دیمکدر. الله تعالی هر بر عیب وکیمچیلکلردن بیك پاك ومُنَزَّهْدر. آنك ذاتنده‌ده، صفتلرنده‌ده وقیلغان اشلرنده‌ده هیچ بر کیمچیلك یوقدر.

اول الله تعالی‌نك مخلوقاتقه هیچ بر جهتدن اوخشاشلغی یوقدر. آنی هیچ‌بر نه‌رسه‌گه اوخشاتمق ممکن توگلدر. الله‌تعالی گه‌وده‌لی ذات توگلدر. آنك بر ره‌وش وصورتی یوقدر. هیچ‌بر اورنده‌وهیچ‌بر طرفده‌توگلدر. شوُیله ایسه‌ده، باردر. آنك بارلغینك، ترکلگینك، بلووینك، کوروو ینك، وسویله‌وینك کیفیتلری بزگه معلوم توگلدر. ودخی الله تعالی‌ده آشاو، اچو، آرو ویوُقلاو کبی اشلرده یوقدر. الله تعالی اوزی هیچ برذاتدن طوغمامش وآندن‌ده هیچ برذات طوغمامشدر.

الله تعالی‌نی بلمك فرضمی؟ آننك ذاتینی بلمك ممکنمی؟ آنی نی ایله بله‌مز؟ آنك مشهور صفتلری نیلردر؟ (موجود) نه دیمکدر؟ ,,,الی آخره''' (قدوس) نه دیمکدر؟ الله تعالی‌نك مخلوقاتقه اوخشاشلغی یوقمی؟ گه‌وده‌لیمی؟ روش وصوره‌تی بارمی؟ بر اورنده یا بر طرفده‌می؟ بارلق وترکلك وبلو، ایشتو، کورو وسویله‌و کیفیتلری بزگه معلومی؟ الله تعالی‌ده آشاو، اچو، آرو، یوقلاو، کبی اشلر بارمی؟ بر بر ذاتدن طوغمشمی؟ آندن برذات طوغدیغی یوقمی؟

فِرِشته‌لر.

الله تعالی‌نك فرشته‌لری باردر؛ آنلر هر قایوسی الله تعالی‌نك بیك اِطاعتلی قوُللریدرلر، دائما الله تعالی‌گه عبادت قیلوُب وبوُیوُرلغان خدمتلرینی ادا قیلوُب طوُرمقده‌درلر، هیچ گناه اشلرنی قیلماسلر. انلرده بزنك کبی آشاو اچو، یوُقلاو کبی اشلر یوقدر، ایرلك وخاتوُنلق‌ده یوقدر. هربری نوردن یاراتلمشلردر. ییل کبی یوُمُوُشاق گه‌وده‌لیدرلر. بزنك کوزگه کورنمسلر. اگرده کورنمك استه‌سه‌لر، توُرلی قِیافَتده کورینه آلوُرلر. (جبْرائیل، میکائیل، عزْرائیل، اِسْرافیل) اسملیلری مشهور فرشته‌لردر.

فرشته‌لر کملردر؟ آنلر نی قیلورلر؟ گناه قیلاورلرمی؟ آنلرده آشاو، اچو، یوقلاو، ایرلك وخاتونلق بارمی؟ آنلر نیدن یاراتلمشلر؟ گه‌وده‌لری نیچك؟ بزگه کورنورلرمی؟ مشهورلری نی‌اسملیلردر؟

پیغمبرلر.

بنده‌لرگه دین حکملرینی اوْیره‌تمك اوْچوْن الله تعالی بیك کوب کشیلرنی پیغمبر قیلمشدر. اول پیغمبرلر هر قایوسی آدمیدرلر. آنلر یه‌ش وقتلرنده‌ده بیك عقللی وبیك زیره‌ك وهم بیك طوغری وایزگی طبیعتلی بولمشلردر. الوغ بولغاندن صوڭ الله تعالی آنلرنی پیغمبر قیلمشدر، یعنی جبرائیل اسملی فرشته آرقلی آنلرغه اوزینڭ حکملرینی ییبه‌روْب شول حکملر ایله بنده‌لرنی حق دینگه وایزگی عمللرگه اوْنده‌مگه بوْیوْرمشدر. شوندن صوڭ اول پیغمبرلر الله تعالی‌نڭ امری بوینچه کشیلرنی حق دینگه وایزگی عمللرگه اوْنده‌مشلردر.

حضرت آدم زماننندن بیرلی دنیاغه بیك کوب پیغمبرلر کیلوْب کیتمشلردر؛ حسابی بزلرگه معلوم توگلدر. قرآنده اوشبو (۲۵) پیغمبرنڭ اسملری مذکوردر: آدَمْ، اِدْرِیسْ، نُوحْ، هُودْ، صَالِحْ، لُوطْ، اِبْرَاهِیمْ، اِسْمَاعِیلْ، اِسْحَاقْ، یَعْقُوبْ، یُوسُفْ، اَیُّوبْ، شُعَیبْ، مُوسَی، هَارُونْ، دَاوُدْ، سُلَیمَانْ، یُونُسْ، اِلْیَاسْ، اَلْیَسَعْ، ذُوالْکِفْلْ، زَکَرِیَّا، یَحْیَی، عِیسَی، مُحَمَّدْ (عَلَیْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ) ودخی (عُزَیرْ، لُقْمَانْ، ذُوالْقَرْنَیْنْ) حضرتلرینڭ اسملری‌ده قرآنده مذکوردر. لکن آنلرنڭ پیغمبر بولوچیلقلری یقیناً معلوم توگلدر.

ودخی (شِیثْ، یُوشَعْ، خَضِرْ، بِشْرْ، دَانْیَالْ، اشْمُوئِیلْ، اشْعِیَا، ارْمِیَا) اسملی پیغمبرلر حدیثلرده وتواریخ کتابلرنده بیان قیلنمشلردر.

ایڭ اوّلگی پیغمبر آدم علیه‌السلامدر، ایڭ صوڭغی پیغمبر محمد علیه السلامدر. محمد علیه‌السلام آخر زمان پیغمبریدر. آندن صوڭ دنیاغه هیچ پیغمبر کیله‌چك توگلدر. آنڭ دینی یعنی (اسلام) دینی قیامت کوْنینه قدر هیچ اوزگه‌ره‌چك توگلدر. محمد علیه السلام بزنڭ پیغمبرمزدر. بز هر قایومز آنڭ اُمّتندنمز.

بنده‌لرگه دین حکملرینی کملر اویره‌تمشلردر؟ پیغمبرلر آدمیلرمی؟ آنلر نیندی کشیلردر؟ الله تعالی آنلرنی نی ره‌وشچه پیغمبر قیلمشدر؟ پیغمبرلر بنده‌لرنی حق دینگه وایزگی عمللرگه اونده‌مشلرمی؟ حضرت آدم زماننندن بیرلی دنیاغه نیچه پیغمبر کیلمشدر؟ نیچه پیغمبرنك اسمی قرآنده مذکوردر؟ کملر؟ پیغمبرلکری یقینا معلوم بولماغان کشیلر کملردر؟ حدیث وتواریخ کتابلرنده مذکور بولغان پیغمبرلر کملردر؟ ایك اوّلگی پیغمبر کمدر؟ ایك صوڭغی پیغمبر کم‌در؟ آندن صوك ینه بر پیغمبر کیله‌چکمی؟ قیامتکه قدر اسلام دینی اوزگه‌ره‌چکمی؟ بزننك پیغمبرمز کم‌در؟ بز کمنك امتندنمز؟

کتابلر.

الله تعالی دین وشریعت حکملرینی بیان قیلوب پیغمبرلرینه (۱۰۴) یوزده دورت کتاب ایندرمشدر: پیغمبرلر شول کتابلرده‌غی حکملر ایله قومْلرینی ایمانغه وایزگی عمللرگه اوندەمشلردر. اوشبو کتابلردن ادم علیه السلامگه (۱۰) کاغذ، شیث علیه السلامگه (۵۰) کاغذ، ادریس علیه السلامگه (۳۰) کاغذ، ابراهیم علیه السلامگه (۱۰) کاغذ کیلمشدر. ودخی موسی علیه السلامگه (تَوْراتْ) اسملی کتاب، داود علیه السلامگه (زَبُورْ) اسملی کتاب، عیسی علیه السلامگه (اِنْجیلْ) اسملی کتاب وپیغمبرمز محمد علیه السلامگه (قُرْآنْ) اسملی کتاب کیلمشدر. ایک صوک کیلگان کتاب (قُرْآن) در. اول قرآن اوّلگی کتابلرنک بعض حکملرینی مَنْسوخْ قیلمشدر، یعنی آخر زمان خلقینک طبیعتینه موافق رەوشده ایتوب اوزگەرتمشدر. قرآن اچنده آدم بالالرینک دنیالری اوچون ده، آخرتلری اوچون کیره کلی بولغان حکملر باردر.

الله تعالی پیغمبرلرینه نیچه کتاب ایندرمشدر؟ اول کتابده‌غی حکملرنی پیغمبرلر نی قیلمشلردر؟ آدم علیه السلامگه نیچه کتاب کیلمشدر؟ شیث علیه السلامگه نیچه کتاب کیلمشدر؟ ادریس علیه السلامگه نیچه کتاب کیلمشدر ابراهیم علیه السلامگه نیچه کتاب کیلمشدر؟ موسی علیه السلامگه نی اسملی کتاب کیلمشدر؟ داود علیه السلامگه نی اسملی کتاب کیلمشدر؟ عیسی علیه السلامگه نی اسملی کتاب کیلمشدر؟ محمد علیه السلامگه نی اسملی کتاب کیلمشدر؟ ایک صوک کیلگان کتاب بونلرنک قایوسیدر؟ قرآن اوّلده کیلگان کتابلرنک بعض حکملرینی نی قیلمشدر؟ قرآنده نیندی حکملر باردر؟

تَقْدیر وقَضا.

(تقدیر) بولماسدن بوروُن بولاچق نەرسەنک بولووینی تعیین قیلوب قویو دیمکدر. (قضا) بولغان نەرسەنی خلق قیلوب بولدرو دیمکدر. دنیاده هر بر بولغان نەرسەلر وقیلنغان اشلر الله تعالی‌نک تقدیری وقضاسی ایله بار بولمقده‌درلر. دنیاده بولاچق نەرسه وقیلناچق اشلرنک هر قایوسی الله تعالی‌گه بولماسدن بوروُن معلومدر. الله تعالی هر بر نەرسەنی وهربر اشنی بولماسدن بوروُن اوزینه معلوم بولغان رەوشچه تقدیر قیلوب، یعنی تَعْیین‌لەب قُدْرَتْ قلمی ایله (لَوْح مَحْفُوظ) اسملی الوغ بر کتابقه یازوب قویمشدر. دنیاده بولغان نەرسەلرنک وقیلنغان اشلرنک هر قایوسی الله تعالی‌نک تقدیری بوینچه لوح محفوظغه یازلغان رەوشچەگنه بولادر. الله تعالی تقدیر قیلماغان اش هیچ بار بولماس. واول

تقدیر قیلغان‌اش هیچ بولمی قالماس. ودخی هر بر بولغان نه‌رسه وقیلنغ
اش الله تعالی‌نـڭ قضاسی یعنی خلق قیلووی و بولدرووی‌ایله بار بولا
بنده‌لرنـڭ قیلغان فِعْللری‌ده، الله تعالی نـڭ قضاسی ایله قیلنادر. گر
بنده هر فعلینی اوز اختیاری واوز قوّتی ایله کسب قیلسه‌ده، آڭا قوّ
بیروب خلق قیلوچی الله تعالی‌در. الله تعالی قوّت بیرمه‌سه وخلق قیلماس
بنده‌لر هیچ بر اش قیلا آلماس ایدیلر.

تقدیر نه دیمکدر؟ قضا نه دیمکدر؟ دنیاده بولغان نرسه‌لر وقیلنغان اشلر الله تعالی‌نك تقدیری وقضاسی ایله
بولالرمی یا یوقمی؟ بولماسدن بورون بولاچق نرسه کمگه معلومدر؟ اول نرسه‌لر قایده یازلوب قویلمشلر
الله تعالی تقدیر قیلماغان اش بولامی؟ الله تعالی تقدیر قیلغان اش بولمی قالامی؟ بنده‌لرنك قیلغان اشلری کس
قضاسی ایله قیلنه‌در؟ بنده فعلینی کم اختیاری وکم قوّتی ایله کسب قیلادر؟ بنده‌گه قوّت بیروچی کمدر
الله تعالی قوّت بیرمسه بنده بر اش قیلا آلورمی ایدی؟

آخِرِ زَمَانْ

آخر زمان

بودنیا و بودنیاده بولغان نه‌رسه‌لر: کشیلر، حیوانلر و باشقه نه‌رسه‌لر هر قایوسی فانیدرلر، یعنی بته‌چکدرلر. بر زمانده اوشبو دنیاده بولغان آدمیلر، فرشته‌لر، جنلر وحیوانلر اولوب ودنیا نه‌رسه‌لرینـڭ هر برسی هلاك بولوب بته‌چکلردر. بوڭا (آخر زمان) دییلور. آخر زماننـڭ قای وقت بولاچغی الله تعالی‌دن باشقه هیچ کمگه معلوم توگلدر. شویله ایسه‌ده، علامتلرینه قاراب آخر زماننـڭ یاقنلاشقانینی بلمك ممکندر. آخر زماننـڭ یاقنلاشووینـڭ مشهور علامتلری اوشبولردر: (۱)

۱) آخر زمان بولور آلدندن اهل اسلام مملکتلری بیك ضعیفله‌نه‌چکلر وکوب مسلمانلر (بنی اصفر)(۲) اسمَلی صارغلت‌تؤسلی کشیلرنـڭ حکمینه کره‌چکلردر.

۲) بر زماندن صوڭ اسلام مملکتلری‌ده ینه قوّت طاباچقلردر.

۳) آدمیلر آزوب عمل وعبادت قیلوچیلر آزایاچـق وگناه اشلرنی قیلوچیلر بیك کوبه‌یه‌چکلردر.

۴) خَلْق آراسنده بر برسینه جَبْر وظُلْم قیلشو بیك کوب بولاچقدر.

۵) زَلْزَلَه، پیر اوبلو، شَهْرلرنی صو باسو، ضَرَرلی ییللر ایسو، کبی بَلا وآفَتلَر کوب بولاچقدر.

۶) وَبا، طاعون کبی یوغنچلی آورولر کوب بولاچقدر.

---

(۱) اشراط ساعه حقنده وارد اولان احادیث پك چوق ومتخالفدر. اکثری درلوجه‌مؤولدر. شو جدیثلر حقنده محتمل اولان تأویلات ایله بوراده صایلمش اشراطی‌ده تأویل جائز ومحتملدر.

(۲) بنی اصفرك روس، نمسه وانگلیز وفرنك اقوامی اولماسی مظنوندر.

۷) طوغانلرغه قاراغانده اولگانلر آرتق بولاچقدر.

۸) ایرلرگه قاراغانده خاتوُن قز کوبره‌ك بولاچقدر.

۹) قایسی یللرده اشلق کوب بولوُب ، بیك طوقلق بولاچق، وقایسی یللرده آشلق اوکمیچی بیك قاتی آچلق بولاچقدر.

۱۰) مشرق طرفندت (یَأْجُوجْ وَمَأْجُوجْ) (*) نسلندن بر توُرلی خلقلر چغوُب (مغرب) طرفنده‌غی خلقلرغه غالب بولاچقلردر.

۱۱) بریالغانچی وآلداوچی کشی چغوُب کوب کشیلرنی اوزینه‌ایپه‌رته‌چك وایپه‌رگان کشیلرنی آزدروُب ایمانسزلقغه وفاسقلقغه اوُیره‌ته‌چکدر.

(بو کشیگه دَجّالْ دییلوُر)

۱۲) دجال دنیانی آزدروُب یوُرگان زمانده پیغمبرمز محمد عه‌م‌نك محترمه قزی حضرت فاطمه نسلندن (محمد) اسملی برایزگی کشی چغوُب خَلْقَلرنی وَعَظْ قیلوُب ایمانغه ویاخشیلقغه اوُنده‌یه‌چكْ وَعَسْکَرْ جییوُب دجال عسکری ایله صوغش قیلاچقدر. (بو کیمسه مَهْدی‌دییوُب آتالوُر).

۱۳) حضرت مهدی ایله دجال صوغش قیلغان زمانده کوکدن حضرت (عیسی علیه‌السلام) توُشوُب حضرت‌مهدی‌طرفینه‌یاردم‌قیلاچق‌ودجالنی هلاك قیلاچقدر. دجال اولگاندن صوك هر بر کشی مسلمانلر طرفینه آوشوب حضرتِ عیسی‌ایله حضرت‌مهدی‌نك حکمینه تابع‌بولاچقلردر.

۱۴) شول زمانده ، حضرت عیسی وحضرت مهدی‌نك عدللك ایله حکومت قیلولری سببلی خلقلر بر نیچه یللر ایزگیلك وبیك عدللك ایله عمر ایته‌چکلردر. اول زمانده بوُزوُق عمللرنی وگناه‌اشلرنی قیلوچی بیك‌آز بولاچقدر، بوزمانده خزینه ومالرده برکت‌شول‌قدر آرتاچقدرکه هر بر کشی دولتلی ، بختلی‌ومسعود بولاچقدر. حتی شول قدر، که‌پیر یوُزنده زکات آلورلق فقیر کشیلر هیچ قالمایاچقدر.

۱۵) عدللك زمانی تمام بولغاندن صوك خلق ینه بیك قاتی آزاچقدر. ایمانسز وگناهکار کشیلر ینه کوبه‌یه‌چکلردر.

۱۶) شول زمانده توُن یاغی طرفندن بیك قاتی صووق بر ییل ایسوُب ایمانلی کشیلرنك هر قایوسینی هلاك قیلاچقدر. پس‌پیر یوُزنده فقط ایمانسز وگناهلی کشیلرگنه قالوُب هر توُرلی گناه اشلرنی قیلاچقلردر.

(*) بو قوم چینلولر اولماسی احتمالدن بعید دگلدر.

۱۷) یبر یوزنده ایمانسز وگناهلی کشیلر بیك قوّتله‌نوب طورغان زمانده بر کونده قویاشنك یوروشی اوزگه‌رەچك: عادتده مشرق طرفندن چغا طورغان قویاش شول کونده مغرب طرفندن چغاچقدر. اوشبو کون دنیانك آخرغی کونی وآخرغی ساعتی بولاچقدر. اوشبو کونگه قدر گناهلرندن توبه قیلمی یورگان فاسق کشیلرنك توبه‌لری بو کون ییتکاچ قبول بولمایاچقدر.

۱۸) برزمان بوتون یبر یوزینی بر تورلی توتون باسوب هر بر کشینك کیفنی بوزاچق وهوشینی ییبه‌رەچکدر.

۱۹) ایك آخرده اسرافیل اسملی فرشته (صور) اسملی بر نەرسه‌نی اوره‌چك‌ده شونك طاوشی ایله هر بر جان ایه‌سی اولوب بته‌چکلردر.

۲۰) هر بر جان ایه‌سی اولوب بتکاندن صوك، بیك قاتی زَلْزَلَه بولوب وبیك قاتی ییللر ایسوب بارچه شهرلرنی وطاولرنی خراب ایته‌چکدر. آندن صوك یبر یوزی تیب تیگز بر صحرا کبی بولوب قالاچقدر. اوشبو رەوشچه بو دنیامز تمام خراب وهلاك بولاچقدر. شول زمانده الله تعالی‌نك اوزندن باشقه هیچ بار وەترك نەرسه قالمایاچقدر.

بو دنیامز بر زمان بته‌چکمیدر؟ بو دنیانك بتکان زمانینه نه دیلور؟ آخر زمان قای وقت بولاچق؟ آخر زمانك قانلاشقانینی بلمك ممکنمیدر؟ آخر زمانك مشهور علامتلری نیلردر؟ آخر زمان بولوب هر بر جان ایه‌سی اولوب بتکاچ وهر بر نرسه خراب بولوب بتکاچ بر، بار وترك نرسه قالاچقمی؟

قیامت

دنیا مخلوقاتی (*) خراب وهلاك بولوب بتکاندن صوك الله تعالی عالمنی ینه یاکغادن ترگزه‌چکدر. شویله‌که، یبر یوزینه حیات (**) یاغموری یاوب قبرلرده‌گی گموده‌لرگه قدر ایرشه‌چکدر. شول یاغمورنك خاصیتی ایله چرگان وطارالغان اعضالرنك هر قایوسی جییلوب اویوشوب ترك وقتده‌غی حاللرینه کیله‌چکلردر. قبرلرنك اوستلری یاروولوب آچلغاندن صوك هر بر کشینك جانی اوز گموده‌سینی طاوب کره‌چکدر. شول زمانده اسرافیل فرشته صورنی ایکنچی مرتبه اوره‌چکدر. شوندن صوك هر بر

(*) (مخلوقات) الله تعالی‌نك یاراتقان وبولدرغان نرسه‌لری دیمکدر.
(**) حیات — یاغموری، دیمك ترکلك یاغموری دیمکدر.

کشی گویا یوقودن اویانغان رەوشده ترلوب قبرلرندن چغاچقلردر. هر برسی بیرنک اورتالغینه (محشر) میدانینه کیلەچکلردر. محشرده الله تعالی‌نک (مؤکّل) فرشته‌لری بنده‌لرنک دنیاده قیلغان عمللرینی عدللك (میزانی) ایله حساب وتفتیش قیلوب عمللرینه کوره اجر وجزالرینی تعیین قیلاچقلردر: ایمانسز کشیلر هر قایوسی جهنمگه توشه‌چکلردر. ایمانلی کشیلرنک گناهسزلری وگناهلری عفو ایتلگانلری جنتکه کره‌چکلردر. گناهلری عفو ایتلمه‌گان مؤمنلر جهنمگه توشوب گناهلری قدرنچه عذاب قیلناچقلردر. عذابلری تمام بولغاچ، آخرده جهنمدن چغوب، آنلرده جنتکه کره‌چکلردر. ایمانسز کشیلر جهنمده مکگی عذابده وایمانلی کشیلر جنتده مکگی راحتده قالاچقلردر. جنتده قالغان کشیلرده، جهنمده قالغان کشیلرده، هیچ برسی اولمیچی مکگی ترك بولاچقلردر.

آخر زمانده دنیا هلاك بولغاندن صوك عالم ینه ترله‌چکمی؟ الله تعالی بنه‌لرنی نی روشچه ترگزه‌چك؟ نی واقعه‌دن صوك بنه‌لر قبرلرندن ترلوب چغاچقلر؟ ترلگاندن صوك قای یرگه جییلشه‌چقلر؟ محشرده مؤکل فرشته‌لر، نی قیلاچقلر؟ ایمانسز کشیلر قایا توشه‌چکلر؟ ایمانلی کشیلر قایا کره‌چکلر؟ گناهلی کشیلر قایا کره‌چکلر؟ جهنمگه توشکان گناهلی مؤمنلر آندن چغاچقلرمی؟ جنتده وجهنمده قالغان کشیلر اوله‌چکلرمی؟.

جنت وجهنم

جنت بودنیا یورتندن برنیچه مرتبه زور الوغ برراحت یورتیدرکه گوزه‌ل یورتلر زینتلی سرایلر ویمشلی باقچه‌لر ایله طولیدر. هرییرنده طاتلی صولی یلغه‌لر وشربتلی چشمه‌لر فونتان کبی آغوب طورمقده‌درلر. آنده حاضرله‌نمش حرمت ونعمتلرنی بیان قیلوب بترو هیچ ممکن توگلدر. آنده کرگان ایزگی کشیلر دنیاده هیچ کمنک کوزی کورمه‌گان وقولاغی ایشتمه‌گان عجیب ولذیذ نعمت وحرمتلر ایله لذتله‌نه‌چکلردر. جنت مکگیلك راحت یورتیدر. آنده کرگان کشیلر هیچ اوله‌چك توگللردر. هر برسی قایغو، حسرت، آورو، صزلاو، اوکغایسزلق وکوکلسزلك کبی حاللردن دائما امین بولاچقلردر.

جنتکه کرگان کشیلر بر زمانده الله تعالی‌نی وآنک نور رحمتینی کوره‌چکلردر. لکن کورنووی نی رەوشده بولاچغی معلوم تو

جهنم زندان کبی محنت وعذاب یورتیدر . آنده کرگان کشیلرنک کوبسی بیك قاتی اوت ایله وباشقه عذاب‌لر ایله عذاب قیلناچقلردر. لکن گناهلری آز بولغان قایسیلرینک عذابی ییکلره‌ك ده‌بولاچقدر. دنیاده قتده ثوابلی اشلرنی‌ده کوب قیلغان آزراق گناهلی بنده‌لر اوتلی بالداق اوتلی باشماق کیدرلو ایله‌ده عذاب قیلناچقلردر. شولای بولسه‌ده جهنم زداننده بولو اوزی بر الوغ عذاب‌در. لکن کشیگه وحیوانلرغه جبر وظلم یتکان الوغ گناهلی بنده‌لر تموغده بیك الوغ جزالر ایله عذاب قیلناچقلردر.

جنت نیندی یورتدر؟ آنده نیلر باردر؟ آنده کرگان کشیلر نیندی نعمتلر ایله حرمت قیلناچقلردر؟ آنده کرگان کشیلر بروقت اوله‌چکلرمی؟ جنتده قایغو، آورو واوکنایسزلق کبی اشلر بولاچقمی؟ بر زمانده آنده کمنی کوره‌چکلر؟ نی ره‌وشچه کوره‌چکلر؟ جهنم نیندی یورتدر؟ گناهلری آزراق بولغان کشینك عذابیده بیك قاتی بولاچقمی؟ کشیگه جبر وظلم قیلغان کشینك عذابی ییکل بولاچقمی؟ یاکه بیك قاتی بولاچقمی؟

تاریخ اسلام

حضرت آدم وحوّا علیهما السلام .

دنیا یاراتلغاندن صوك ایك اوّل یاراتلغان کشیلر حضرت آدم ایله آنك خاتونی حضرت حوّادر . بوتون دنیاداغی کشیلرنك ایك اوّلگی بابالری حضرت آدم وایك اوّلگی ئه‌بیلری حضرت حوّادر . اوشبو ایکی کشیدن اوّل ییر یوزنده هیچ‌بر کشی ذاتی بولمامشدر. بز هر قایومز حضرت آدم علیه‌السلام‌نك نسلندن‌مز. شونك اوچون بزلرگه (بنی آدم) دییلورکه آدم بالالری دیمکدر . حضرت آدم ایله حضرت حوّا دنیاده طوغز یوز یل چاماسنده برگه عمر ایتمشلر. اوزلری سلامت وقتده بالالری وبالالرینك بالالرینك حسابی قرق مك قدر کشی بولمش. طوغز یوزده اوتوزنچی یاشنده ایك اوّل حضرت آدم وفات بولوب آندن بر یل صوکره حضرت حوّا وفات بولمشدر.

آدم علیه السلام ایله آنك بالالرینك حاللری وآنلردن صوك دنیاغه کیلگان پیغمبرلرنك ومشهور کشیلرنك حاللری (تاریخ) کتابلرنده کوب بیان قیلنمشلردر. تاریخ کتابلرینی اوقوب شونلرنك هر قایوسینك اشلرندن کیچرگان توورلی حاللرینی بلوب عبرتله‌نمك، فهمنی وعقلنی هربر مؤمن ومسلمانغه بیك تییشلی اشدر.